

U RAZLICI BELOG OD BELOG NASTAJE NOVO

Već više od jednog stoleća sistem je postao prezrena misaona figura. U filozofiji, vikali su filozofi-pesnici, filozofi-postmodernisti i mnogi drugi na sav glas protiv sistema. Sistem je totalitaran, rekli su neki, besramno poistovećujući formu filozofske istine sa političkom strahotom. Pojmovni sistem suprotstavljao se pesničkoj metafori, ali i filozofskim zahtevima za neposrednijim oblicima znanja (intuicija, srce, telo, ekstaza itd). Sistem guši, on je strog i ograničavajući za nesputanu, lepršavu, kreativnu (*bla bla*) individualnost. Sistem je *zatvorenost*, konzistencija, u sistemu jedinice su strogo kontrolisane (opisali i Orvel i Haksli). No, sistem se ne misli u svim interpretacijama ovako jednostavno. Na primer, jedan od najvećih (i „najozloglašenijih“) filozofskih sistema, dakako, jeste Hegelov. Ali hegelovski sistem nikako i nikada nije zatvorenost. Misleći sistem kao dinamičnost i *otvorenost*, Hegel je pokazao misao koja je uvek tečna, borbena, nekonzistentna. Stoga, bornirane interpretacije Hegelovog poimanja apsolutnog duha kao entiteta u kojem su „utopljene“ sve razlike, kao pozitivnosti dijalektike u kojoj se gube sve igre negativiteta, razumevanje totaliteta kao totalitarističkog,¹ potpuno promašuju istinu Hegelove dijalektike. Naprotiv, u dijalektičkoj logici nema nikakve opštosti koja ne bi bila posebnost, nikakvog identiteta koji ne bi bio „rascepljen“ (kao Lakanov rascepljeni subjekt). Hegelova logika je logika razlike, kontingencije i antagonizma. To je sistem.

Još zanimljivije je kada se u doba antisistemskeg raspoloženja pojavi pesnik koji nam *poetski* isporuči istine o sistemu, a sve to jezikom koji je došao iz informatičko-matematičko-fizikalnih sistema. Ovakva konstelacija nas nagoni da se vratimo i na staro pitanje odnosa poezije i matematike. Iako su se *poem* i *matem*, kao dve od četiri generičke procedure istine (prema Badjuu), tokom istorije preplitali na različite načine, ipak im je zajednička linija *razaranja fetišizma objekta*. „Matematika generiše istinu iz čistog mnoštva, shvaćenu kao prvobitnu inkonzistenciju bića kao bića. Poezija generiše istinu iz mnoštva, shvaćenu kao prisustvo koje je na granicama jezika. Drugačije rečeno, poezija je pesma jezika kao mogućnosti proizvodnje čistog pojma onog 'to jeste', kao prezentacije koja ukida empirijsku objektivnost.“² I dok su se neki pesnici (i filozofi) suprotstavljali matematu, drugi su (Malarme, Rembo, Pessoa...) otkrivali matem u poemu, formalizovali poem.

Korpus pesama iz zbirke *Sistem* (Gradac, Čačak, 2011), generisan je kao binarni kod jedinica i nula, a dvodelna podela ove zbirke („Nula“ i „Jedan“) – kao da upućuje na dva viđenja sistemske forme i dva tipa mnoštva. *Nula* je sistem, belo, nulta tačka je bela lepota. Nulta sistemska krv je bela krv jezika, „stroga precizna mreža/ bela tačka izrasta na čistoj

¹ Npr. paradigmatična figura ovakvog razumevanja Hegela jeste Poper.

² Badiou, A., *Handbook of Inaesthetics*, prev. Alberto Toscano, Stanford University Press, Stanford California Press, 2005, str. 22.

pozadini/ krugovi usebiosmeha", „nulti krug vremena/ o aktivnostima do prve tačke/ unutar bele linije", „činjenični razvoj/ strateško lutanje/ do bele individualnosti", „dubinska pozicioniranja/ formacijski pritisci/ bela disciplina", „sve saobraziti/ osnovnom pokretu/ beloј niti/ ka njoj gore", „markirati bela mesta/ izvršiti nulta pozicioniranja", „dominiraju oblici pokreti/ iz osnovne sistemske prakse/ niskog intenziteta/ disciplinovanog kretanja/ po pravim belim linijama", „širenje paralelnih nula/ belih pokreta", „bela lepoto/ projekciono dimenzionalna harmonijo", „iz belog pulsa/ iz kinetičke mase/ morati to", „zaokružiti/ da bude/ beli mir". *Jedan* je Ja, individuum koji se razume logikom identiteta. U kružnom (nultom) sistemu jedinstvo je organsko, stoga je i mnoštvo (jedinica) neko konzistentno mnoštvo. Vlada red, stabilnost, kontrola, disciplina, čak i nemir ima strogi ritam, i lutanje je strateško. Sistem je hijerarhijski. Postoji *sveum* (sistem nula), a podređeni su *podumovi*. Između umova odigravaju se odnosi saradnje, integracije, maksimalne korektnosti, kako već i funkcioniše „slobodni" tržišni sistem u kojem se eksploatacija sprovodi maksimalno korektno („veliki on/ maksimalno korektan", „na masovnim slobodnim treninzima/ upražnjava se/ čista nulta gimnastika/ jasno definisani mehanizmi/ sebeusavršavanja/ samoposmatranja"). Poremećaji, disfunkcionalnosti i pukotine, imanentne su sâmom sistemu. Stoga su krize prolazne epizode. Ja (*jedan*) u sistemu nula jeste Ja robnih odnosa. Ja je punina, identitet, zaokruženost. Ako je i otuđeno, ipak pretpostavlja zahtev za povratkom na izvor. Ono je *sebeono*, *sebetamo*. Intersubjektivnost se gradi protežnim, sebičnim jedinicama. Ja pretpostavlja identitet, autentičnost, a ako je izgubilo to *svoje*, *autentično* itd, to je zato što ga sistem guši i disciplinuje. Ja stoga želi pobeći iz sistema. No beg ovog „identitarnog" Ja ne može dovesti do prekida sistema. Beg „identitarnog" belog ja uvek proizvodi beskonačnu belinu. Multiplikuje se. Stoga je ovde reč o mnoštvu koje je mnoštvo nekog Jednog (sistema). I Ja u sistemu je bela individualnost, bela protežnost na beloј pozadini. Maljevičev beli kvadrat na belom, „belo na belo na belo/ kubični krugovi".

No, ukoliko se ne polazi od identiteta Ja, već od *razlike*, od minimalnog razmaka belog od belog, otvara se mogućnost za mišljenje jednog drugačijeg mnoštva. Ovaj razmak, minimalno razlikovanje belog od belog, jeste ispražnjenost bilo kakvog sadržaja i time mogućnost izumevanja nečeg novog.

Ako bismo sad ovo mnoštvo mislili kao mnoštvo izvan okvira Jednog (sistema), onda bi to bilo *čisto mnoštvo* o kojem govori Badju (na tragu teoretičara skupova). Mnoštvenost kao *nekonzistencija* izvan Jedinstva. To je mnoštvo kojim se bavi *matem*. Čisto mnoštvo jeste višak nad samim sobom. „Duboka ontološka teza jest da univerzalizam pretpostavlja mogućnost da se mnogostruko ne misli kao dio, već kao višak nad samim sobom, kao ono iz-mješteno, kao nomadizam bezrazložnosti."³ U ovom nekonzistentnom mnoštvu kategorije sistema imaju drugačije odredbe. Ja (jedinica) nije više Ja koje se otuđilo, a koje pretpostavlja vlastiti identitet, već Ja koje je *razlika*, višak nad sobom. Odnosi jedinica nisu odnosi elemenata koji su uslovljeni identitarnom logikom (sistema *nula*), već se sada radi o logici razlike i nekonzistencije. Da bi se nešto *dogodilo*, da bi sistem (nula) bio ukinut, mora se poći od razlike. Stoga je Maljevičev čin minimalnog razlikovanja uslov borbe jedi-

³ Badiou, A., *Sveti Pavao. Utemeljenje univerzalizma*, prev. Marko Gregorić, Naklada Ljevak, Zagreb, 2006, str. 109.

nica, „bore se sa belinom“, „tecite pobuna/ niz slobodne kanale/ izvan referencijala/ bele“, „suštinska akcija/ prema belinama“, „rastegnuti se/ premostiti belo sobom“, „parčati belo po belo/ praznu centralu“. Da bi se nešto izumelo, briše se sadržaj, polazi se od razlike belog i belog. Od praznine u kojoj više ne vlada pomirenost sa situacijom=sadržajem, nego u kojoj se događa lom, blesak munje čiji se trag može pratiti. Revolucija se, dakle, događa kao prekid, a prekid je prvo prekid sa sobom. „Svaki otpor je prekid sa onim što jeste. A svaki prekid, da bi se razvio, počinje prekidom sa samim sobom.“⁴ Tako se i Ja u novom sistemu (jedinica) ne može viši misliti kao identitarno Ja, već samo kao singularnost koja je neki višak. Ova jedinica više ne pripada okviru Jednog. „Jednog više nije jedan“, „Jednim je više od jedan“. Ja tada postaje crveno.

⁴ Badiju, A., *Pregled metapolitike*, prev. Radoman Kordić, Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Beograd, 2008, str. 13.